

Președinta Republicii Moldova, Maia Sandu, alături de șefa CE, Ursula von der Leyen și președintele Consiliului European, Antonio Costa la forumul UE-Republica Moldova de pe 4 iulie de la Chișinău.

**Friedrich
Ebert**
Stiftung

Iulie 2025

Summit-ul Republica Moldova-UE, între PR politic și realizări

Temele ediției:

- 1.** Cătălin Done, director-adjunct ESG: În această campanie electorală, reprezentanții instituțiilor statului trebuie să vină cu un contract social rescris între stat și cetățean
- 2.** Natalia Stercul, directoare executivă APE: Summitul Moldova-UE ca barometru politic sau catalizator al parcursului European
- 3.** Mădălin Necșuțu, jurnalist TVR Moldova: De ce drumul european are nevoie de mai multă substanță și de mai puțin PR politic
- 4.** Mihai Mogîldea, director adjunct IPRE: Există toată deschiderea din partea statelor Uniunii Europene de a susține parcursul nostru de aderare la UE

Republica Moldova se îndreaptă cu pași concreți către Uniunea Europeană, dar există mai multe obstacole de trecut până la atingerea scopului de aderare a țării la blocul comunitar. Alegerile parlamentare din toamna reprezintă un punct de inflexiune hotărâtor pentru viitorul european al țării. Este nevoie nu doar de o victorie a forțelor pro-europene, ci și de o alianță credibilă care să ducă mai departe acest deziderat.

Summitul UE-Republica Moldova de pe 4 iulie s-a vrut a fi un semnal politic din partea UE că Bruxelles-ul este alături de partidele pro-europene. Chiar dacă nu s-a ridicat la anvergura summit-ului Comunității Politice Europene din 2023, evenimentul i-a adus la Chișinău pe primii doi lideri ai UE – pe președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, și pe președintele Consiliului European, Antonio Costa.

Aceștia au venit la Chișinău nu doar pentru sprijinul politic arătat președintei Maia Sandu și guvernării proeuropene de la Chișinău, ci au și adus cu ei prima tranșă de 270 de milioane de euro din pachetul de sprijin financiar total de 1,9 miliarde de euro. Această infuzie de capital echivalează cu circa 10% din PIB-ul actual al Republicii Moldova și dacă vor fi cheltuiți strategic banii europeni vor putea genera mai multă bunăstare prin construcția de spitale, drumuri, școli și alte obiective de infrastructură de care Republica Moldova are atât de mult nevoie pentru sporirea standardelor de trai. Este important ca banii să nu fie risipiți pe măsuri populiste și electorale imediate, ci să fie investiți în proiecte pe termen mediu și lung care să genereze plus valoare în economie și standarde de viață ale cetățenilor.

Mădălin Necșuțu

Știri pe scurt:

■ Fostul politician moldovean Vladimir Plahotniuc a fost reținut în Grecia. El deținea cel puțin 21 de acte de identitate, emise de șapte state diferite: Republica Moldova, România (două identități diferite), Ucraina, Federația Rusă, Bulgaria, Vanuatu și Irak. Un permis de conducere românesc, pe numele Antohe Mihai, i-ar fi fost eliberat chiar în acest an, pe 7 mai. Ex-deputatul Constantin Țuțu, reținut și el alături de Plahotniuc, deținea și el trei identități diferite. În momentul reținerii, Țuțu avea asupra sa acte românești false, un permis de ședere și un permis de conducere fals.

■ Peste 8.600 de persoane și-au anunțat intenția de a vota pe 28 septembrie în afara Republicii Moldova. Cele mai multe înregistrări prelabile indicate pe pagina Comisiei Electorale Centrale sunt din Federația Rusă - 7.600. Vicepreședintele CEC, Pavel Postica, a atras atenția că în spatele acestor cifre s-ar putea ascunde tentative de manipulare. Potrivit lui, cel mai probabil, persoane rău intenționate încearcă să influențeze datele, făcând înregistrări prelabile fictive care ajung la numărul maxim permis de pe o singură adresă de email. Și mai grav este faptul că zeci și chiar sute de înregistrări sunt făcute de pe aceeași adresă IP", a declarat Pavel Postica pentru agenția IPN.

■ Șeful diplomației israeliene, Gideon Saar, a vizitat Chișinăul pe 24 iulie, cu ocazia comemorării a 84 de ani de la înființarea ghetoului evreiesc. Vizita a inclus întrevederi cu autoritățile moldovene, membri ai comunității evreiești și participarea la un moment simbolic, de omagiu. În discursul ținut la sediul Comunității evreiești din Chișinău, ministrul israelian a spus că relațiile dintre Israel și Moldova „devin tot mai puternice”, în special de la deschiderea, din februarie, a ambasadei Israelului la Chișinău. „Apreciez angajamentul Moldovei de a combate antisemitismul și de a proteja memoria Holocaustului”, a spus Saar.

În această campanie electorală, reprezentanții instituțiilor statului trebuie să vină cu un contract social rescris între stat și cetățean

Vicepreședintele think tank-ului *Experts for Security and Global Affairs (ESGA)*, Cătălin Done, a acordat un interviu pentru buletinul de politică externă al FES în care am discutat critic și constructiv despre raportarea forțelor pro-europene la parcursul european al Republicii Moldova. Am vorbit despre summitul recent Republica Moldova - UE de pe 4 iulie, dar și despre modul cum trebuie abordată campania electorală pentru alegerile parlamentare din 28 septembrie. Riscuri și amenințările la adresa Republicii Moldova au fost tratate și ele cu prioritate. Vă invităm să citiți interviul integral cu Cătălin Done în rândurile ce urmează:

■ Cât de mult a fost un eveniment istoric și cât nu acest summit-ul Republica Moldova - UE de pe 4 iulie de la Chișinău? Unii au zis că a fost chiar un eveniment de PR politic care nu a avut o atât de multă încărcătură istorică? Cum l-ați văzut Dvs?

■ Și eu împărtășesc ideea că acest summit nu a fost unul istoric. Putem spune că un summit istoric a fost summitul Comunității Politice Europene desfășurat în 2023, la Chișinău. Nu însă și acesta, din mai multe motive. Primul motiv ar fi faptul că prezența liderilor europeni a fost una extrem de redusă, s-a limitat doar la președinta CE, Ursula von der Leyen, și la președintele Consiliului European, Antonio Costa.

Mai mult decât atât, acest summit a fost o încercare a

autorităților de la Chișinău, sau cel puțin așa s-a lăsat să se înțeleagă, de a arăta populației din Republica Moldova faptul că Uniunea Europeană rămâne ferm angajată în ceea ce privește sprijinirea Republicii Moldova pe parcursul european și în procesul de integrare europeană.

Dar cu toate acestea, m-aș fi așteptat la mult mai multe de la acest summit. De ce eu l-am perceput mai mult ca o formă de PR politic decât ca pe o întâlnire istorică între autoritățile de la Chișinău și liderii europeni este că aceștia nu au prezentat mare lucru din acordurile bilaterale. Și aici mă refer la faptul că au fost anunțate aceleași proiecte și aceleași măsuri de sprijin a Uniunii Europene care fuseseră anunțate și cu două luni în urmă.

A fost însă o dovadă clară că autoritățile europene, liderii europeni rămân fermi în sprijinirea Republicii Moldova. Dar cetățenilor trebuie să li se livreze lucruri palpabile, lucruri concrete. Li s-a vorbit despre roaming, despre faptul că cetățenii Republicii Moldova vor putea beneficia de serviciile roaming gratuite în Uniunea Europeană. Acest lucrul se întâmplă deja, fie că vorbim de cetățeni moldoveni care trăiesc în Uniunea Europeană și beneficiază de mobilitatea aceasta a telecomunicațiilor, fie că vorbim de companii. Am văzut recent la Chișinău o reclamă a unui operator de telefonie mobilă care deja oferea pachete promoționale de telecomunicații cu minute și internet în roaming incluse.

Cred că, de fapt, acest summit a fost, pe lângă parcursul european al Moldovei, o formă de sprijin pentru președinta Maia Sandu și pentru partidul PAS în marja alegerilor parlamentare ce urmează. Deoarece PAS are nevoie în momentul de față să arate populației, să arate votanților că este singurul partid politic care poate garanta o majoritate europeană. Sigur, lucrul acesta este destul de negativ și de dăunător pentru sănătatea democrației, dar cam asta a încercat să facă Maia Sandu, președinta de facto a PAS-ului și a guvernării pro-europene de la Chișinău.

Deficiențe în mai multe sectoare

■ Cum vedeți reformele pe care Republica Moldova le-a făcut până acum din cele cerute de Bruxelles? Ce s-a făcut bine și ce nu și care anume sunt domeniile sensibile pe care Chișinăul nu a făcut pași convingători?

■ Este clar că această guvernare a reușit să creeze un cadru legislativ coerent față de ceea ce am fost obișnuiți până acum în Republica Moldova. Au fost făcuți pași extrem de mari în ceea ce privește lupta împotriva corupției. La fel și în ceea ce privește cadrul legislativ care să ofere predictibilitate, pentru că până la urmă despre asta este vorba atunci când vorbim de aderarea la Uniunea Europeană.

Au fost făcuți pași importanți în adoptarea acquis-ului comunitar în Republica Moldova, în transpunerea unei părți din legislație, dar sunt și câteva minusuri. Nu este suficient să lupți cu corupția, dar în același timp să politizezi o parte din instituțiile fundamentale ale statului. Impresia mea este că s-a încercat, din păcate, și acesta este un regres al Republicii Moldova, acaparea anumitor instituții, politizarea lor.

Și am să vă dau un exemplu care mie mi se pare extrem de grăitor. Este vorba de acel centru care luptă cu dezinformarea în Republica Moldova. Mi s-a părut foarte curios modul în care Parlamentul, într-un mod absolut netransparent și chiar puțin forțat nedemocratic, a trecut acel Centru care lupta împotriva dezinformării în subordinea președintelui Republicii Moldova.

Un alt exemplu cu care eu nu sunt neapărat de acord este faptul că Serviciul de Informații și Securitate (SIS) continuă cumva sub directă oblăduire a președintelui Republicii Moldova, chiar dacă Parlamentul exercită un anumit control asupra instituției. Așadar, vorbim în continuare de anumite aspecte care trebuie transparentizate.

Sectorul social este cel care suferă cel mai mult. Avem în continuare o lipsă de viziune din partea guvernării în ceea ce privește sectorul social, sectorul protecției sociale a muncii. Un lucru esențial este faptul că, iată, Republica Moldova a reușit să se rupă complet de dependența de hidrocarburile rusești și să se racordeze la sistemul energetic al Uniunii Europene. Dar cu toate acestea, avem aceste probleme în domeniile securității sociale, apărării, protecției mediului. Au fost făcuți pași, dar pași mărunți.

Acces la servicii de calitate

■ UE a deblocat 270 de milioane de euro pentru Republica Moldova din totalul din 1,9 miliarde de euro la primul summit din istorie organizat între cele două părți la Chișinău. Spre ce zone ar

trebui să meargă acești bani ca să li se vadă un efect imediat, deoarece banii aceștia vin în prag de alegeri parlamentare?

■ Cred că infrastructura critică ar trebui să fie principalul beneficiar al acestor fonduri. Aici mă refer în special la drumuri, la poduri, la rețelele de interconectivitate intra și interregională. Pentru că acesta este primul lucru pe care îl vede cetățeanul.

Dezvoltarea regională este extrem de importantă și cred că Republica Moldova ar trebui să învețe puțin din greșelile României. Pentru că România întotdeauna a stat extrem de prost la capitolul dezvoltare regională și avem în continuare pe teritoriul României unele dintre cele mai sărace regiuni ale Europei. Ori, în ideea în care Republica Moldova se pregătește să adere până cel târziu în 2030 la Uniunea Europeană, atunci dezvoltarea regională ar trebui să fie principalul punct pe agenda strategică a guvernului, indiferent de coloratura sa politică.

Cetățenii au nevoie de acces neîngrădit la infrastructurile statului, au nevoie de acces imediat și neîngrădit la tot ceea ce înseamnă servicii publice, la ceea ce înseamnă o viață de calitate. Și atunci mă gândesc că lucrul acesta ar trebui să fie principala preocupare a politicianului de la Chișinău.

Schimbarea limbajului de lemn pe unul accesibil

■ **Au fost comunicate eficient aceste beneficii obținute de către Moldova în urma acestui summit de pe 4 iulie, mă refer aici la aderarea Republicii Moldova la sistemul SEPA, sau eliminarea roaming-ului cu Republica Moldova din 2026? Cât de corect, dar și eficient au fost transmise aceste beneficii către public?**

■ Mesajele politicianilor, mesajele guvernului au fost unele corecte, dar ineficiente și insuficient gândite pentru a ajunge la cetățean.

Cetățeanul de rând nu știe ce înseamnă SEPA, cetățeanul de rând nu știe ce înseamnă infrastructură critică energetică și atunci cred că ar fi nevoie de o explicație mult mai clară, punctuală, a beneficiilor aduse de acești bani europeni.

Mai este un lucru extrem de important. În timpul campaniei electorale pentru președinția Republicii

Moldova, parlamentarii PAS au ieșit în teritoriu ca să explice de ce cetățenii Republicii Moldova ar trebui să susțină un candidat pro-european, dar au făcut aceeași greșală. Au folosit un limbaj de lemn, extrem de steril și au transmis mesaje extrem de complicate pentru publicul țintă. La fel s-a întâmplat și acum. Cetățenii nu înțeleg ce înseamnă apropierea de Uniunea Europeană.

Majoritatea se tem, pe bună dreptate, că aderarea la Uniunea Europeană înseamnă război, înseamnă antagonizarea relației cu Federația Rusă, înseamnă ruperea oricărei legături cu Estul. Ori acest lucru nu este adevărat. Uniunea Europeană nu este o alianță militară. Aderarea la Uniunea Europeană nu înseamnă că Republica Moldova renunță la neutralitate neapărat. Avem țări neutre ca Austria, care este membră a Uniunii Europene. Dar cetățenii trebuie să știe lucrul acesta și au nevoie să li se vorbească corect și pe limba lor.

Cred că aici ar trebui, cumva, guvernarea și liderii actuali ai Moldovei să își nuanțeze mesajele, să vorbească extrem de simplu, să coboare de pe pedestalul pe care s-a urcat și să ia pulsul societății și să explice cetățenilor în mod transparent că nu au de ce să se teamă de Uniunea Europeană și de deciziile pe care Republica Moldova le ia acum în beneficiu lor, al cetățenilor.

Necesitatea unei foi de parcurs spre UE corecte și oneste

■ **Este fezabil sau nu ca Republica Moldova să adere la UE spre orizontul anilor 2028-2030? Fie că da, fie că nu, ne-ați putea aduce câteva argumente în acest sens?**

■ Este extrem de dificil să spunem că Republica Moldova va adera la UE până în 2028. Nu este fezabil și nu este realist acest mesaj. De altfel, eu cred că dăunează extrem de mult ideii de integrare europeană în Republica Moldova. Pentru că cetățenilor Republicii Moldova li se creează anumite speranțe, li se oferă anumite orizonturi, lucru care va fi extrem de dezamăgitor dacă nu se va întâmpla.

Hai deți să ne uităm puțin la România. României i-a luat aproape 18 ani să negocieze fiecare capitol cu Uniunea Europeană în procesul de integrare a țării. Și imaginați-vă că aparatul birocratic al României era de circa trei ori mai mare decât cel al Republicii Moldova.

Ce se va întâmpla de fapt și de drept dacă Republica Moldova și guvernarea vor eșua să integreze țara în Uniunea Europeană până în 2028? Ei bine, forțele anti-europene și pro-ruse vor folosi acest eșec pentru a le arăta cetățenilor moldoveni că iată, Europa nu vă vrea.

Uitați-vă ce s-a întâmplat în România cu AUR, Călin Georgescu și George Simion. Când Europa a ținut România și Bulgaria la porțile spațiului Schengen, aceste forțe antidemocratice și antieuropene au construit aceste narațiuni pentru a crește gradul de euroscepticism în România. Și lucrul acesta se va întâmpla și în Republica Moldova, se va replica acest exemplu, acest scenariu și la Chișinău. Mă tem că odată ce această țintă privind aderarea până în 2028-2030, dacă ea nu va fi atinsă, atunci putem uita pentru o foarte lungă perioadă de timp de proiectul european în Republica Moldova.

Cred că mai onest și corect ar fi din partea liderilor pro-europeni – fie că vorbim de cei aflați la guvernare, fie că vorbim de cei din opoziție –, ca cetățenilor Republicii Moldova să li se prezinte o foaie de parcurs realistă.

Din punctul meu de vedere, cred că Republica Moldova nu poate adera mai devreme de 2035 la Uniunea Europeană și ar fi o greșală să se accelereze procesul de integrare europeană fără Ucraina, cu o decuplare a Republicii Moldova de Ucraina. Pentru că asta ar aduce extrem de multe probleme Republicii Moldova. În primul rând, Republica Moldova ar deveni țară de graniță a Uniunii Europene, ar deveni frontieră externă a UE, ceea ce ar genera costuri enorme pentru Chișinău ca să asigure securitatea graniței externe a Uniunii Europene, iar în al doilea rând, să nu uităm faptul că, sigur, Kievul se face că uită, dar nu iartă. Și Kievul ar putea crea extrem de multe probleme Republicii Moldova dacă o eventuală integrare europeană ar avea loc pentru Republica Moldova fără Ucraina.

Contract social onest pentru deșeurile planurilor lui Putin

■ **Cât de mare vedeți că va fi implicarea Rusiei în prag de alegeri parlamentare pentru**

a obstrucționa drumul european al Republicii Moldova și cât de reziliente vedeți astăzi instituțiile Republicii Moldova pentru a face față războiului hibrid dus de Rusia?

Integrarea tuturor aspectelor ce țin de reziliență și de a face față atacurilor hibride venite din partea Federației Ruse în Republica Moldova este un succes. Instituțiile de forță ale Republicii Moldova sunt extrem de reziliente și au reușit și în anii trecuți, și în timpul campaniei electorale prezidențiale, să oprească la un nivel moderat influența Federației Ruse. Rusia își va folosi toate resursele politice, sociale și chiar economice pentru a încerca din răspuț să deturneze Republica Moldova de pe parcursul european. Vedem efectele acestei implicări și influențări și în momentul de față. Asistăm la atacuri sistematice organizate de grupuri politice sau grupuri sociale împotriva instituțiilor fundamentale și constituționale ale Republicii Moldova, împotriva Parlamentului, împotriva Președinției sau împotriva instituțiilor de forță.

Vedem o încercare de destabilizare socială, accelerarea acestor narațiuni și furnizarea lor în spațiul public în ceea ce privește teama de război, frica de necunoscut, incertitudinea, iar exploatarea acelor minusuri din cadrul guvernării pro-europene nu face nimic altceva decât să crească gradul de insecuritate, de instabilitate și de neîncredere al cetățenilor în instituții. În perioada rămasă până la alegeri, cred că Parlamentul, Guvernul și Președinția ar trebui să lupte împreună, cot la cot, pentru a obține din nou încrederea cetățeanului în instituții.

În această campanie electorală, reprezentanții instituțiilor statului trebuie să vină cu un contract social rescris între stat și cetățean, nu un program fantezist de guvernare. Trebuie să vină cu un contract onest, tocmai pentru a asigura cetățeanul votant că Republica Moldova va rămâne în continuare un stat democrat, un stat liber unde drepturile și libertățile fundamentale sunt respectate. Ori Putin și Rusia fix acest lucru își dorește. Își dorește să semene neîncredere între stat și cetățean.

■ **Vă mulțumim!**

Summitul Moldova-UE ca barometru politic sau catalizator al parcursului European

Analiză de Natalia Stercul, directoare executivă a Asociației pentru Politică Externă (APE)

Caracterul reținut al desfășurării summitului Moldova-UE, cu respectarea tuturor atributelor oficiale ceremoniale proprii unui eveniment de înalt nivel, a devenit subiectul unor discuții aprinse între politicieni, presă și comunitatea de experți. Titlurile răsunătoare despre semnificația istorică a summitului din partea reprezentanților pro-europeni și criticile din partea oponenților acestora au însoțit inevitabil evenimentul. Într-un fel sau altul, summitul reflectă un nou nivel de relații între Moldova și Uniunea Europeană în această perioadă extrem de dificilă și turbulentă. Summitul joacă un rol important în implementarea deciziilor adoptate și în coordonarea acțiunilor pentru atingerea obiectivelor stabilite.

Totodată, așteptările legate de summit, în special deschiderea negocierilor de aderare, nu s-au confirmat pe deplin, fiind umbrite de realitățile existente pe care atât Moldova, cât și UE trebuie să le ia în considerare. Lansarea procesului de negociere depinde de decizia unanimă a tuturor statelor membre ale UE, un aspect asupra căruia Moldova nu are influență. În plus, apropiatele alegeri parlamentare din Moldova ridică problema unei configurații politice care să permită continuarea parcursului european. Printre rezultatele summitului se numără decizii politice privind susținerea stabilității, securității și viitorului democratic al țării, alături de măsuri practice concrete, ale căror beneficii vor putea fi resimțite de toți cetățenii Republicii Moldova. Din acest motiv, summitul poate fi considerat un barometru și un catalizator al mișcării Moldovei spre UE.

Un nou nivel de cooperare cu UE

Deși summiturile bilaterale reprezintă un instrument standard al politicii externe a UE, utilizat pe scară largă în relațiile cu partenerii strategici, pentru Republica Moldova, summitul Moldova-UE a fost

[primul eveniment de acest fel](#). Acesta a avut loc la 4 iulie 2025, într-un cadru destul de modest și reținut, ceea ce a surprins pe unii, în special pe cei care au făcut paralele cu formatul extins al summit-ului Comunității Politice Europene găzduit de Moldova în 2023.

În ciuda sobrietății, summitul a avut o atmosferă festivă, cu toate elementele caracteristice unui eveniment de acest nivel – gardă de onoare și covor roșu în onoarea vizitei președintei Comisiei Europene Ursula von der Leyen și a președintelui Consiliului European António Costa. Evenimentul are o încărcătură simbolică puternică, reprezentând sprijinul incontestabil al UE pentru dezvoltarea unei relații de nou nivel cu Republica Moldova și inițiind, astfel, organizarea anuală a unor astfel de întâlniri pentru a discuta dinamica relațiilor Moldova-UE. În esență, summitul marchează un nou nivel de relații între cele două părți.

Summitul Moldova-UE prin prisma așteptărilor și a realității

Așteptarea principală legată de acest summit era [lansarea negocierilor de aderare](#) a Republicii Moldova la UE, în special deschiderea primului capitol de negociere privind valorile fundamentale. Acesta este, conform regulilor UE, primul care se deschide și ultimul care se încheie, determinând ritmul

întregului proces de negociere. Totuși, acest lucru nu s-a întâmplat, deși în UE există înțelegerea că Moldova aștepta cu nerăbdare deschiderea acestor clustere de negocieri. Această stagnare a generat o oarecare dezamăgire în rândul susținătorilor integrării europene și, în același timp, a stârnit critici previzibile din partea oponenților. Deocamdată, partenerii europeni s-au limitat la formularea că „ușile sunt deschise”.

Pe de o parte, asta înseamnă că Moldova trebuie să depună eforturi suplimentare pentru a îndeplini condițiile cerute, accelerând astfel procesul de integrare. Pe de altă parte, se recunoaște faptul că Moldova este în „același pachet” cu Ucraina, iar inițierea negocierilor cu Ucraina este blocată de Ungaria, ceea ce frânează și parcursul Moldovei. Să ne amintim că proiectul declarației privind începerea negocierilor cu Ucraina a fost susținut de 26 din cele 27 de state membre UE, fiind blocat doar de Ungaria. Discuțiile privind integrarea Ucrainei vor fi reluate în toamna acestui an, iar speranța este ca UE să găsească o soluție comună pentru depășirea poziției Ungariei.

Summitul Moldova-UE a fost o confirmare a [sprijinului politic, financiar și strategic](#) al Uniunii Europene pentru Republica Moldova. Partenerii europeni recunosc progresele semnificative realizate de țară în procesul de reforme. În toamna anului 2025 este planificată finalizarea etapei de screening. Comisia Europeană a concluzionat că Moldova a îndeplinit criteriile pentru deschiderea Clusterului 1 – valorile fundamentale. Acest lucru confirmă angajamentul ferm al UE față de viitorul european al Moldovei.

Alegerile parlamentare: configurația forțelor politice și perspectivele parcursului european al Moldovei

Summitul are o importanță deosebită și în contextul alegerilor parlamentare din toamna acestui an, reprezentând o demonstrație de sprijin pentru președinta Maia Sandu și pentru partidul de guvernământ PAS, care traversează o perioadă dificilă. [Promovarea agendei europene](#) este meritul lor, iar pentru ei este crucial să își consolideze eforturile pentru a continua vectorul european și a evita un „scenariu georgian”. Urmează bătălii electorale dure, iar sprijinul partenerilor externi va fi esențial pentru actuala guvernare, aspect bineînțeles și de UE.

Eforturile intense ale Kremlinului și ale forțelor pro-ruse din Moldova de a submina vectorul european nu doar că sunt eficiente, ci devin tot mai vizibile

– de la retorica dură a Moscovei și criticile aduse summitului și pro-europenilor de către opoziție, până la organizarea de evenimente culturale cu vedete ruse invitate de simpatizanți pro-ruși.

Există toate motivele să credem că, în curând, contradicțiile dintre forțele pro-europene și cele pro-ruse se vor adânci și se vor manifesta prin proteste, nemulțumiri și mitinguri. Ar fi o eroare politică gravă să subestimăm potențialul acestora, în contextul importanței alegerilor pentru următorii patru ani. Pentru accelerarea integrării europene este esențială coeziunea internă a forțelor pro-europene, concentrarea pe problemele sensibile politic ce necesită decizii rapide și compromisuri. Nu trebuie mizat doar pe diaspora – guvernarea pro-europeană nu-și poate permite greșeli, pentru a nu fi lăsată în afara istoriei. Situația geopolitică complexă din regiune complică și mai mult lupta politică internă din Moldova.

Declarația finală – accent pe rezultate și priorități

[Declarația finală](#) a summit-ului Moldova-UE a reflectat o paletă largă de domenii-cheie de cooperare, sprijin și asistență din partea UE. Printre acestea se numără: cooperarea în domeniul securității și apărării; sprijinul economic și financiar (UE va oferi prima tranșă de 270 milioane euro în cadrul Planului de Creștere pentru Moldova 2025–2027, în valoare totală de 1,9 miliarde euro); apropierea Moldovei de piața unică europeană; dezvoltarea economică; securitatea energetică și transformarea digitală; gestionarea frontierelor și securitatea regională, printre altele.

Printre priorități se numără și aprofundarea cooperării politice și strategice, precum și sprijinul UE pentru obținerea statutului de observator sau membru asociat în agenții-cheie ale UE, precum: Agenția pentru Drepturi Fundamentale (FRA), Agenția Europeană a Medicamentului (EMA) și Agenția Europeană de Mediu (EEA).

În ansamblu, summitul Moldova-UE este un eveniment care evidențiază progresul Moldovei pe calea integrării europene, succesul în relațiile cu UE și disponibilitatea partenerilor europeni de a continua să sprijine Republica Moldova. Summitul va genera o serie de acțiuni care vor urma logica acestor evenimente. Este important să fie luate în considerare semnalele cheie pe care le-a transmis, fiind un barometru politic al realităților din Moldova, din interiorul UE și din relația strategică bilaterală. Doar astfel, acest summit va putea fi considerat un catalizator al mult-așteptatului parcurs european.

De ce drumul european are nevoie de mai multă substanță și de mai puțin PR politic

Cu toții știm că Republica Moldova se afla în fața unui punct de inflexiune înaintea alegerilor parlamentare din 28 septembrie. O vorbă românească spune că Dumnezeu îți dă, dar nu-ți bagă și în sac.

Așadar, faptul că Uniunea Europeană a oferit 1,9 miliarde de euro Republicii Moldova pe următorii trei ani nu este de ajuns. Este nevoie de mai multă viziune și acțiune politică. Nu că nu ar conta platformele de social media, dar este nevoie ca oamenii să li se vorbească la firul ierbii și să li se explice pe înțelesul lor de ce este bună aderarea țării la UE, în ce vor fi investiți banii și când vor vedea rezultatele. Altfel, propaganda rusă va spune că toți banii de la UE vor ajunge în buzunare obscure prin tot felul de scheme oneroase.

Partidelor pro-europene deja le este foarte greu să pătrundă în acest spațiu real bulversat și penetrat de ani de zile de propagandă mincinoasă și „măsurile active” ale Kremlinului. Este nevoie de mai multă perseverență și de strategie coerentă de a sta de vorbă cu oamenii pe acest subiect extrem de sensibil pentru viitorul acestei mici țări ținută ostatică de prea mult timp de corupția locală și interesele geopolitice ale Moscovei.

Deocamdată, această strategie coerentă se lasă încă așteptată cu mai puțin de două luni până la alegerile parlamentare din toamnă. Deși nu o recunoaște, PAS nu trebuie să se bazeze din nou ca societatea civilă și presa să-i facă indirect treaba și să promoveze parcursul european al Republicii Moldova, așa cum s-a întâmplat în cazul referendumului pentru aderarea la UE de anul trecut. Unul de altfel câștigat la mustața, din care ar trebui să tragem mai multe învățăminte.

Societatea civilă și presa nu trebuie să devină anexa discursului politic al unui partid sau altul, oricât de justificat ar fi el în contextul actual. Niciun partid politic nu poate parazita pe buna credință a celor care promovează anumite valori sau idealuri și nici nu ar fi corect.

Semnale dinspre Bruxelles

Summitul Republica Moldova - UE a dat într-adevăr o dinamică pozitivă și a punctat la capitolul imagine pentru partidul pro-european de guvernământ. Nu este puțin ca șefa Comisiei Europene și președintele Consiliul European să vină împreună la Chișinău pentru a da un semnal puternic și pentru a face campanie indirectă forțelor pro-europene.

Cu toate acestea, este nevoie și ca partidul de guvernare, împreună cu ceilalți lideri de partide mici pro-europene să se pună la aceeași masă și să găsească consens în a-și uni forțele. Scorurile se anunță încă de pe acum foarte strânse, așa că orice vot câștigat din zona votanților pro-europeni și a celor indeciși, mai aproape cumva de zona de centru, va conta foarte mult.

Există încă un sentiment de ușoară aroganță și suficiență din partea guvernării pro-europene. Sunt încă mulți în PAS care cred cu tărie în cel mai improbabil scenariu și anume că partidul actual de guvernare va lua din nou majoritatea și va guverna de unul singur. Tocmai pe această relaxare și suficiență se bazează și Moscova. Pe lipsa de vigilență și mai ales de mobilizare a resurselor PAS-ului.

Se induce ideea că majoritatea cetățenilor care în sondaje sunt pro-europeni, undeva între 50-60%, se vor regăsi și în buletinele de vot. Ceea ce este total fals. Mai mult, fragmentarea votului se va produce în special pe dreapta pro-europeană, acolo unde orgoliile și lipsa de viziune pot crea problemele majore.

Guvernare solistă sau în coaliție?

De altfel, democratic și sănătos ar fi ca PAS nici să nu mai guverneze singur. Sunt foarte multe greșeli care s-au făcut în actualul mandat. De la ridicarea stachetei prea sus pe reforma justiției, până la jocurile politicianiste pe care PAS le face cu Partidul Nostru, de a permite anumitor artiști ruși adulatori de Vladimir Putin și război să cânte chiar lângă vagoanele din Piața Marii Adunări Generale care rememorează unele dintre cele mai tragice momente din istoria Basarabiei - deportările sovietice ale elitei și exterminarea ei în lagăre de muncă din Siberia.

Formula ideală este ca PAS să guverneze cu un partid pro-european de mai mică anvergură, care să tragă de mână partidul mare de guvernare atunci când greșește. Lipsa unei concurențe politice, a unei opoziții constructive sau a unui partener de guvernare nu face bine democrației și nici nu este constructivă. PAS s-a arătat mai degrabă inflexibil în ultima perioadă în ceea ce înseamnă posibilitatea de a guverna alături de un alt partid. Nici măcar de a forma un bloc comun cu ceilalți mai mici.

Este adevărat că nici celelalte partide pro-europene mai mici nu s-au putut ridica la înălțimea unei minime performanțe politice care să-i aducă mai aproape de pragul de 5%.

Ireversibilitate sau mai multă precauție?

Nuanța care a atras atenția în mod deosebit în timpul conferinței ce a urmat summit-ului Republica Moldova - UE a fost cea rostită de președinta Maia Sandu care a spus că nu se mai pune problema dacă Republica Moldova va adera la UE, ci când anume o va face. Evident, o astfel de declarație optimistă nu poate fi pusă decât pe seama contextului electoral. Mai este mult până departe. Este bine să fim optimiști, dar este la fel de înțelept să nu cădem din nou în plasa exagerărilor. Să nu mai ridicăm ștacheta mai mult decât este cazul și să livrăm oamenilor așteptări pe măsura posibilităților într-un context extrem de volatil.

Drumul european al Republicii Moldova s-ar putea termina subit dacă la cârma țării vor ajunge partidele proruse sau oportuniste care își pot da mâna împotriva PAS-ului, împărțindu-și feliile de tort. Un astfel de scenariu nu este tocmai fantasmagoric. De aceea, ancorarea cu picioarele pe pământ ar arăta mai multă maturitate politică, realism și pragmatism deopotrivă. Să nu zicem hop până n-am sărit șanțul.

Căci drumul european al Republicii Moldova nu este nici măcar pe la jumătate, chiar și în scenariul optimist în care pro-europenii vor forma un guvern. Mai sunt multe reforme de realizat și mai ales contează contextul internațional și evoluțiile războiului din Ucraina care cu siguranța vor impacta și apetitul UE și cel al țărilor membre de extindere a acestei umbrele socio-economice a Europei. Lucrurile nu sunt simple și există chiar foarte mulți de „dacă” și mai mulți de „când” decât ni se prevestește. De aceea lucrurile trebuie luate pas cu pas.

Strategia politică de aderare la UE trebuie gândită rece și mai ales realist, fără emoții și emoticoane sau „wishful thinking” (dorințe naive - n.r.). Luminița de la capătul tunelului este încă departe pentru Republica Moldova, iar pe drumul întunecos există mulți dușmani care vor ataca pe neprins de veste. În concluzie, paza bună trece primejdia rea, la fel cum și pragmatismul bate de multe ori entuziasmul!

Există toată deschiderea din partea statelor Uniunii Europene de a susține parcursul nostru de aderare la UE

Directorul adjunct al Institutului pentru Reforme și Politici Europene (IPRE), Mihai Mogîldea, a oferit un interviu pentru buletinul de politică externă al FES/APE în care am discutat despre organizarea summit-ului UE - Republica Moldova la Chișinău și ce a însemnat acest eveniment în economia integrării europene a Republicii Moldova. Am discutat despre ce ar trebui să facă autoritățile de la Chișinău cu banii europeni primiți și care ar fi prioritățile în acest sens. Nu în ultimul rând, am vorbit despre proiecte fezabile interne și regionale de viitor. **Vă invităm să citiți integral acest interviu în rândurile ce urmează:**

■ **Ce a însemnat organizarea la Chișinău a acestui summit UE - Republica Moldova pe 4 iulie și ce fel de semnal a fost acesta din partea Uniunii Europene?**

■ În primul rând, summit-ul a reprezentat un element de anvergură pentru cooperarea dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană. Asemenea summit-uri se organizează de obicei cu state sau grupuri de state care reprezintă niște parteneri importanți pentru Uniunea Europeană, care a organizat reuniuni similare cu țări precum Canada, Japonia, Brazilia, Turcia și din zona Balcanii de Vest, care sunt la ora actuală o regiune, sau statele din Balcanii de Vest care sunt la ora actuală incluse la pachet în discuțiile cu Uniunea Europeană.

Faptul că există un eveniment individual pentru Republica Moldova arată angajamentul clar al Uniunii Europene de a continua dialogul politic și eforturile în procesul de negocieri cu Republica Moldova în perioada următoare – de accelerare a acestui proces și de îmbunătățire a relațiilor bilaterale la toate capitolele, de la securitate, economie, comerț, infrastructură, la energie și așa mai departe.

Deci, acest summit reprezintă un semnal politic vizibil din partea Uniunii Europene, că la ora actuală toate ușile pentru țara noastră sunt deschise, toate oportunitățile sunt pe masă și pot fi accesate de către noi pas cu pas, atâta timp cât arătăm angajament și responsabilitate pe dimensiunea implementării angajamentelor cu Uniunea Europeană și statele membre ale Uniunii Europene. Summitul a fost organizat conform celor mai înalte standarde.

Format standard la cel mai înalt nivel

■ **Au fost și voci critice care au spus că acest eveniment nu a avut anvergura totuși a unui summit comparabil de exemplu cu summit-ul Comunității Politice Europene din 2023 și că la evenimentul din luna aceasta au venit doamna Ursula von der Leyen și Antonio Costa cu un scop electoral și anume de a susține partidele pro-europene, îndeosebi PAS. Cum vedeți acest aspect politic al evenimentului?**

■ Nu era preconizat ca la Chișinău să vină liderii țărilor membre ale Uniunii Europene. Dacă ne uităm peste agenda summit-urilor organizate cu statele pe care le-am menționat anterior, vedem că Uniunii Europene este reprezentată de președinta Comisiei Europene și președintele Consiliului

European. Cei doi reprezintă atât statele membre, cât și instituțiile europene pe dimensiunea de politică externă.

Cel mai notoriu exemplu în acest sens este summit-ul de la Ankara dintre Uniunea Europeană și Turcia, din anul 2021, care a declanșat și un mic scandal la acel moment, în contextul în care protocolul diplomatic nu a fost respectat de către administrația de la Ankara. Și acolo au fost prezenți președintele Consiliului European, Charles Michel, și președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, iar celor doi nu le-a fost acordat același loc la masă de discuții. Doar președintele Consiliului European a fost invitat lângă președintele Erdogan. Și atunci, la fel, a avut loc un summit Uniunea Europeană – Turcia, iar prezența a fost aceeași.

Același lucru s-a întâmplat la Bruxelles acum câteva săptămâni, atunci când a avut loc summitul Uniunea Europeană – Canada, în prezența reprezentanților celor două părți. Și nu există cutumă ca la aceste evenimente să fie prezenți și liderii de state europene, pentru că, așa cum am spus, în relația cu țările terțe din afara UE, Uniunea este reprezentată de acești doi lideri care, conform tratatelor Uniunii Europene, sunt împuterniciți să reprezinte UE.

Acest lucru trebuie înțeles de către politicienii de la Chișinău, care au menționat că evenimentul nu a fost unul de anvergură, că nu au fost prezenți liderii europeni, că a fost un eveniment mai puțin însemnat decât summit-ul de la Bulboacă [summitul Comunității Politice Europene din 2023 - n.r.].

Nici măcar nu asta a fost intenția prin organizarea acestui eveniment și ar trebui ca toți acei care aduc critici asupra acestui eveniment să se informeze și să înțeleagă care este structura, agenda și miza acestor summit-uri bilaterale organizate pentru Uniunea Europeană.

Deschidere maximă

■ **Ce trebuie să facă Republica Moldova de acum încolo, după ce doamna președintă Maia Sandu a spus atunci că nu se mai pune problema de „dacă”, ci de „când” se va integra Republica Moldova în UE. Suntem într-adevăr pe un drum ireversibil în acest sens, sau mai sunt anumite etape de parcurs?**

■ Eu cred că la ora actuală există toată deschiderea din partea statelor Uniunii Europene

de a susține parcursul nostru de aderare și de a ne invita să devenim membri ai Uniunii Europene atunci când vom fi pregătiți pentru acest lucru.

Optimismul de la Chișinău vine pe fondul acestei deschideri fără precedent din partea Uniunii Europene și din partea statelor membre ale blocului comunitar. Faptul că în cancelariile europene Republica Moldova este văzută cu ochi foarte buni și totodată suntem susținuți și apreciați pentru acțiunile noastre din ultimii ani, ne oferă această încredere că putem adera la Uniunea Europeană până în 2030.

În același timp, contextul regional este unul favorabil nouă, pentru că atenția statelor europene stă pe regiunea noastră, ei sunt interesați să aibă un pol de stabilitate în regiune. Ori prin aderarea Republicii Moldova, Uniunea Europeană poate câștiga aici, la graniță cu Ucraina, un partener de încredere și mai multă stabilitate, mai multă securitate la Marea Neagră în contextul în care vedem cu toții ambițiile expansioniste ale Rusiei și ale regimului criminal de la Moscova.

Abordarea UE față de regiunea noastră, față de oamenii care locuiesc în această regiune, s-a schimbat mult în ultimii ani. Noi nu mai suntem priviți ca o regiune aflată între Est și Vest, unde interesele Rusiei nu ar trebui să fie afectate și nu ar trebui să intre în contradicție cu interesele UE. Noi suntem priviți astăzi ca o regiune care trebuie salvată de sub potențiala ocupație rusească.

Iar cel mai eficient lucru pentru ca acest deziderat să devină realitate este integrarea Moldovei și Ucrainei în Uniunea Europeană și asigurarea acestei stabilități necesare pentru cele două țări. De aici avem și deschiderea care există astăzi pentru Republica Moldova. De aici derivă și intențiile bune ale Uniunii Europene și ale statelor europene de a consolida acest dialog și de a ne deschide ușile pentru ca să devenim și noi membri în următorii ani.

Evident că în ultimii ani am demonstrat și noi că suntem capabili să ne asumăm anumite reforme, să întreprindem acțiuni necesare pentru ca să ne demonstrăm atașamentul față de valorile europene și față de securitatea europeană.

A contat extrem de mult grija pe care am demonstrat-o față de cetățenii ucraineni și Ucraina în general. Cooperarea foarte bună pe care o avem astăzi cu Ucraina și faptul că suntem deschiși să-i ajutăm, a făcut mult determinarea noastră de a ne rupe de dependența economică și energetică de Federația Rusă. Sau cel puțin

de încercările de a limita cât mai mult influența Federației Ruse în Republica Moldova prin reformele care au fost întreprinse aici la Chișinău cu toate problemele care au fost atestate, cu toate încercările eșuate uneori de a produce schimbarea.

Totuși există la ora actuală un guvern care este determinat să îmbunătățească viața cetățenilor, să ne rupă de șantajul rusesc și să devenim mai bine integrați în piața europeană. În contextul actual, această alegere geopolitică este una vitală pentru Republica Moldova și Uniunea Europeană.

Un ultim aspect pe care aș dori să-l subliniez aici este că modul în care suntem priviți din afară nu corespunde neapărat cu modul în care privesc cetățenii noștri starea de lucru din Republica Moldova.

Atât Statele Unite cât și Uniunea Europeană privesc Republica Moldova, inclusiv prin niște lentile geopolitice, dacă pot spune așa, și pentru ei contează ca în această regiune să aibă un partener de încredere. Noi suntem la ora actuală un partener de încredere pentru Uniunea Europeană și Statele Unite în regiunea noastră, iar acest statut l-am dobândit prin eforturi considerabile, de aceea trebuie să fim recunoscători pentru această realizare pe care am obținut-o împreună.

Domenii prioritare de investire a banilor europeni

■ **Spre ce domenii prioritare vedeți că ar trebui să meargă cele circa 1,9 miliarde de euro pe care UE ni-i oferă pentru următorii trei ani, bani din care a fost debursată deja prima tranșă de 270 de milioane de euro?**

■ Cu siguranță, o atenție specială trebuie acordată dezvoltării locale și implementării proiectelor la nivel local care pot aduce plus valoare din punct de vedere social și economic. Aș prioritiza acțiunile care pot asigura o dezvoltare mai sporită la nivel local, în regiunile unde există acest potențial uman și economic pentru ca inclusiv cetățenii din diferite regiuni ale țării să poată observa cu proprii ochi impactul produs de către fondurile europene.

Dar pentru acest lucru este nevoie de un plan bine elaborat. Sunt necesare niște analize care să spună foarte clar care sunt regiunile, care sunt localitățile unde există acest potențial și unde investitorii ar putea să vină și să aloce bani pentru a-și crea afaceri pentru a investi în diferite domenii.

Eu cred că ar trebui să învățăm din lecția din trecut și să prioritizăm acțiunile care sunt axate pe dezvoltarea economică și mai puțin pe proiecte acordate în funcție de apartenența politică a primarilor. Ca să vă dau un exemplu, nu cred că este corect să investim în școli, unde putem număra pe degete numărul copiilor rămași să învețe, sau unde conform unei analize destul de superficiale putem să estimăm că în 5 sau cel mai mult 10 ani nu va rămâne niciun copil să învețe în acel loc.

Aș investi însă în școli unde există mai mulți copii, unde conform rezultatelor obținute la examenele de bacalaureat, există potențial, unde există profesori buni și unde există condiții politice și electorale. Ar fi mai bine ca să ne orientăm către proiecte care pot să producă o educație mai bună, care pot să îmbunătățească sănătatea oamenilor din localități, care pot să aducă mai multe investiții în regiunile noastre pentru a crea noi locuri de muncă.

Deci asta ar fi raționamentul de la care ar trebui să pornim și să evităm alocările de bani nesustenabili în reparații de școli sau grădinițe, în reparația unor case de cultură sau muzee, în sate care se depopulează rapid, care după recensământul din 2024, unde apropo vedem foarte clar care sunt tendințele, putem estima că în 5 sau 10 ani vor rămâne foarte puțin locuitori, pentru că majoritatea au vârstă peste de 65-70 de ani.

Deci acesta ar fi raționamentul de la care aș porni, și anume care sunt localitățile, regiunile unde putem investi rațional și unde putem să asigurăm o creștere vizibilă din punct de vedere social și economic în următoarea perioadă.

În al doilea rând, aș pune un mare accent pe implementarea cât mai rapidă a reformei administrației publice locale, pentru ca localitățile amalgamate să obțină cât mai multe fonduri, iar acele fonduri să fie gestionate de către administrații publice locale mai bine echipate, profesionale, cu capacități și cunoștințe necesare pentru gestionarea de proiecte.

Aș include în acest plan, după alegerile parlamentare, drept acțiune prioritară, această reformă administrativ-teritorială, care ar trebui să se producă cât mai curând posibil, eventual anul viitor, pentru ca la alegerile locale din 2027 să mergem pe o nouă abordare. Mai precis, de exemplu, alegerea a 150 de primari pentru 150 de localități deja amalgamate, unde primăriile să fie funcționale, să fie capabile să gestioneze

acești bani și să aibă un buget mai mare ca să poată aloca mai mulți bani pentru infrastructură, canalizare, apă, drumuri, electricitate, și să faciliteze acest proces de reformă la nivel local.

În al treilea rând, cred că ar trebui să investim mai mult în infrastructură și să ne pregătim și noi de procesul de reconstrucție a Ucrainei. Când spun asta, eu cred că ar trebui să ne gândim foarte bine la oportunitățile care vor veni cu acest proces.

Astăzi, Republica Moldova trebuie să întreprindă pași rapizi pentru a finaliza interconectarea energetică cu România. Mă refer aici la cele două linii de înaltă tensiune care trebuie finalizate și care leagă Republica Moldova de România.

Avem totodată nevoie de drumuri și căi ferate modernizate care să asigure interconectarea feroviară și terestră cu România prin cât mai multe puncte. Și aici e vorba inclusiv de podurile peste Prut care trebuie renovate.

Este nevoie de și mai multe acțiuni legate de proiectele transfrontaliere România - Ucraina. Avem acest format trilateral de cooperare pe mai multe domenii și ar trebui să vedem ce oportunități există în acest sens.

Am discutat mult despre autostrada Iași-Chișinău-Odesa, pe care o consider un proiect fezabil în contextul reconstrucției Ucrainei, chiar dacă va costa miliarde. Cel mai probabil, în contextul reconstrucției Ucrainei, va exista un interes atât dinspre partea ucraineană, cât și dinspre Uniunea Europeană pentru a finaliza sau pentru a trece la construcția acestei autostrăzi. Trebuie să fie pregătiți toți pașii în acest sens. De aceea, e nevoie să investim în toate aceste domenii.

Nu în ultimul rând, trebuie să investim în securitate și apărare. Să nu uităm că este domeniul în care rămânem vulnerabili în continuare, deoarece alocările sunt mici. Noi ne propunem să creștem bugetul pe apărare până la 1% în 2030, dar acest 1% este o cifră prea mică și trebuie să ne gândim serios cum să ajungem la 2% sau 3% într-o perioadă cât mai scurtă de timp.

Așadar, aș reflecta mult și asupra unui plan de acțiuni care ne-ar aduce mai aproape de un prag minim sustenabil pentru finanțarea de 2-3% în zona de apărare în următorii ani și investițiile care sunt necesare în acest sens, inclusiv cu sprijinul Uniunii Europene.

■ **Vă mulțumim!**

Imprint

Editor

Friedrich-Ebert-Stiftung e. V. sucursala Chișinău (Moldova)
Strada Bucuresti 111, Chisinau, MD-2012, Republica Moldova
moldova.fes.de
E-mail: fes.moldova@fes.de
Tel. +373 855830

Credit foto:

Pagina 1: Administrația Prezidențială a Republicii Moldova
Pagina 2: Cătălin Done/Facebook
Pagina 6: Natalia Stercul/Facebook
Pagina 8: Mădălin Necșuțu/Arhiva personală
Pagina 10: Mihai Mogîldea/Facebook

Opiniile exprimate în această publicație nu reflectă neapărat punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung e.V. (FES). Utilizarea comercială a materialelor publicate de FES nu este permisă fără acordul scris al FES. Publicațiile FES nu pot fi folosite în scopuri de campanie electorală.

Iulie 2025

© Friedrich-Ebert-Stiftung e.V.

Mai multe publicații ale fundației Friedrich-Ebert pot fi găsite aici: ↗ www.fes.de/publikationen

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europenizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.